

Золота гора

Божена Нємцова

В одної бідної вдови був син, якого звали Лібор. Пішов він у світ, вивчився на садівника й повернувся додому. Але вдома йому не було до чого докласти рук, і він подався до королівського замку просити роботи. Його залюбки найняли.

Лібор був парубок чесний, роботящий, і за це його всі любили.

Вже три роки працював він у королівського садівника помічником, а що вмів гроші ошадити, то незабаром наскладав собі кілька золотих.

Якось опівдні поклав він свій інструмент і пішов до ставка відпочити. Ліг на своє улюблене місце на м'яку травичку під кущем верболозу і почав думати-гадати, що собі купити за відкладені гроші. Лежить і дивиться на плакучі верби, що похилилися над блакитною гладінню ставка. Нараз поблизу щось зашуміло, й за хвилику почувся легкий сплеск води. Лібор тихо розгорнув густе віття й бачить — у ставку три діви купаються, дві вродливі, а третя — краси несказанної. Глянув він на неї — і в нього аж у голові запаморочилось, а серце так закалатало, трохи не вискочить із грудей.

А діві навіть не здогадувалися, що на них хтось дивиться. Кілька хвилин вони ще поплавали, а тоді вийшли на берег, надягли свої білі сукні, накинули білі збірчасті серпанки, обернулися в лебідок і полетіли геть.

Поки діві одягалися, Лібор не відводив од них погляду, а коли вони обернулися в лебідок, звів дух, підхопився і благально простяг їм услід руки, немов хотів зупинити їх.

Коли лебідки зникли з очей, Лібор пішов на те місце, де ще недавно стояла чарівна діва, упав навколішки і щокою притулився до її легенького сліду в траві. Довго був би він так пролежав, якби по нього не прийшов садівник. Ще ніколи Лібор не був такий неуважний, як того дня: він нічого не бачив і не чув, ні до кого й словом не озивався.

Уночі Лібор усе добре обміркував і вирішив, що коли другого дня діві знов прийдуть купатися, він буде мудрішим. З величезним нетерпінням став він чекати ранку. Опівдні пішов до ставка і сховався неподалік від того місця, де вчора лежала одежа прекрасних дів. Незабаром прилетіли три лебідки і, перекинувшись у дів, почали роздягатися, складаючи свою білу одежу поблизу Лібора. А найвродливіша повісила свій серпанок над його головою. Коли Лібор почув, що вони вже хлюпочуться у воді, він простяг руку і схопив серпанок. Але листя від цього руху зашелестіло, діві злякалися, вискочили на берег, накинули на себе сукні й серпанки — й ось уже шумлять у повітрі їхні лебедині крила. Та найвродливіша не змогла полетіти з ними, бігала берегом і шукала свій серпанок, без якого не могла обернутися в лебідку.

— Чи його птахи вкрали, чи вітер десь заніс, чи, може, якась зла душа пожартувала? — плакала й голосила бідолашна діва.

І тут із кущів вийшов Лібор.

— Скажи мені, молодче,— питає його діва і йде до нього,— чи не бачив ти мого білого серпанку?

— Його не вкрали птахи, і вітер нікуди не заніс, це я сховав його біля свого серця.

— О, тоді благаю тебе, поверни мені його якомога скоріше, я повинна летіти за своїми сестрами.

— Нізачо в світі, прекрасна діво! Я не віддам тобі твого серпанку, і ти не зможеш нікуди звідси полетіти. Я люблю тебе над усе на світі, дужче, ніж рідну матір, дужче, ніж самого себе, і, якщо ти не залишишся зі мною, я помру з журби за тобою,— сказав Лібор, взявши діву за руку, і з такою тугою дивився їй у вічі, що вона охоче вислухала його.

— Не проси мене, молодче, щоб я з тобою залишилася, бо це принесе тобі нещастя. Якщо по мене прийде моя мати, тобі настане кінець!

— Нехай приходить! Заради тебе я ладен на все — битися з велетнями, стрибати у вогонь, ладен витерпіти що завгодно, аби тільки ти залишилася зі мною.

— Ну що ж, гаразд, я залишуся. Як тебе звуть?

— Лібор. А тебе?

— Незабудка.

— Ходімо, люба моя Незабудко, я відведу тебе до моєї матері, вона любитиме тебе, як рідну дочку. Я хоч і не багатий, але працюватиму день і ніч, і ти матимеш усе, чого забажаєш.

Вони взялися за руки і пішли до Ліборової матері. Здивувалася старенька, побачивши свого сина поруч із такою красунею, а коли почула, що це — її майбутня невістка, здивувалася ще більше. Ласкаво прийняла вона її і, втираючи сльози, поблагословила молоду пару.

— А тепер, моє серденько,— сказав Лібор Незабудці,— мені треба на роботу. Що тобі принести увечері, чим тебе потішити?

— Нічого мені не треба. З мене досить буде й того, що ти сам вернешся. Іди, Ліборе, і швидко вертайся до своєї Незабудки.

В сінях Лібор витяг з-за пазухи серпанок, віддав його матері й пошепки сказав:

— Матусю, сховайте цей серпанок у скриню і не давайте його Незабудці, хоч би як вона вас просила. Доглядайте її, як той весняний цвіт, щоб вона у нас не зів'яла.

Мати сховала серпанок і пішла до невістки. Хоч вона й не знала, звідки та й чия, однак не стала її ні про що питати, бо довіряла своєму синові. У світлиці мати сіла біля Незабудки й почала розповідати їй про всяку всячину — про своє господарство, про добрі й погані риси Ліборової вдачі.

— Скільки разів я йому казала: "Женися",— але щоб він так швидко послухався моєї поради, такого я від нього не сподівалась. Я гадала, що він веде нашу принцесу, коли побачила тебе з ним.

— От коли б Лібор не взяв був мій серпанок, ви побачили б, яка я, матусю! Мій серпанок — небаченої краси і до того ж пасує мені до цієї сукні! Шкода, що Лібор забрав його, я б так хотіла накинути його на себе й показатися вам у ньому.

— Він нікуди його не забрав, доню, а звелів сховати в скриню й нізачо тобі не віддавати.

— А мені він зовсім не потрібний. Лібор, певне, думає, що я за ним плачу. Я, матусю, хотіла тільки показатись вам у ньому.

— Зачекай, дитино, я зараз принесу його й накину на тебе. А потім знов сховаю, і Лібор ні про що навіть не здогадається

Стара пішла до скрині й повернулася із серпанком. Незабудка нетерпляче вихопила його в неї з рук, підбігла до вікна, відчинила і, обернувшись до свекрухи, мовила:

— Перекажіть, матусю, Ліборові, що коли він хоче, аби я стала його дружиною, то нехай приходить по мене на Золоту гору.

Сказавши це, вона накинула на себе серпанок і, обернувшись лебідкою, вилетіла у вікно.

Сердешна жінка перелякалася й зблідла як смерть. Що їй скаже Лібор, коли вернеться?

Тим часом почало вечоріти, і Лібор заквапився додому. В одній руці — букет квітів, у другій — кошик стиглих фруктів. Обличчя сяє від щастя, очі палають. Побачивши, що він промайнув під вікном, мати затремтіла від страху, наче осика.

Увійшов Лібор, глянув довкола й питає:

— А де ж Незабудка?

Мати, плачучи, розповіла, що сталося з Незабудкою і що та сказала на прощання. Після кожного матиного слова Лібор ставав дедалі блідіший, його рожеві щоки побіліли, як полотно, груди йому стискав нестерпний біль. Парубок з відчаєм дивився на те місце, де ще недавно сидів із коханою, а з голови, здавалося, зникли всі думки. Після довгої паузи він глибоко зітхнув, і сльози важкими краплями покотилися йому по щоках.

— Зберіть мені, матінко, клунок, піду я на Золоту гору,— нарешті озвався він.

— Не йди, синочку, бо що я без тебе чинитиму? Забудь ту, яка так тебе обдурила.

— Зробіть, матінко, як я сказав, мені без Незабудки не жити, я мушу її знайти, якби навіть довелося обійти весь світ.

Марно плакала мати і благала Лібора. Він узяв трохи грошей, клунок з речами, попрощався з нею і пішов шукати Золоту гору.

"Де ж мені її шукати?" — думав він, ідучи полем. Довго йшов він, аж доки добрів до густого лісу, якому не було ні кінця ні краю. Ноги в Лібора боліли, дошкуляли голод і спрага, а довкола — жодної живої душі. Раптом до нього долинув собачий гавкіт.

"Мабуть, десь поблизу людське житло",— подумав парубок.

І справді — невдовзі він побачив хатку, в якій жив старий мисливець. Лібор відчинив двері й зайшов досередини.

— Дозвольте мені у вас відпочити, коли ваша ласка, і дайте шматок хліба. Я заблукав у лісі, не пам'ятаю вже, коли щось пив і їв.

— Сідай на лаву. Що маю, тим і пригощу тебе,— відповів старий, приніс хлібину, шматок м'яса й подав Ліборові.

Навіть почастунки з королівського столу не смакували б Ліборові так, як цей

чорний хліб з м'ясом.

— Куди ж це ти йдеш, парубче? — спитав його мисливець.

— На Золоту гору,— відповів Лібор і, нічого не приховуючи, розповів йому про своє горе, а потім запитав, чи не знає старий, де ця Золота гора.

— Я цього не знаю, сину, але можу запитати.— Він відчинив двері, узяв сопілку і тричі загравав. Тієї ж миті прилетіло сто ворон, усі лопотять крилами і в'ються довкола його голови.

— Скажіть мені, мандрівниці, чи не знає хто з вас, де Золота гора?

— Ми не знаємо, але наші подруги, які живуть у твого підстаршого брата, ті мають знати напевне.

— Іди, парубче, до мого підстаршого брата. Він живе за сто миль звідси, в лісі Перекажи йому моє вітання і попроси, нехай довідається, де Золота гора.

Лібор подякував мисливцеві за гостинність та за добру пораду і, попрощавшись, пішов. Сто миль пройти не так легко, але всяка дорога має свій кінець, і Лібор нарешті досяг мети. Підстарший мисливець брат щиро прийняв його і, вислухавши, що парубка привело до нього, витяг сопілку й загравав. Тієї ж миті прилетіло двісті ворон і з шумом закружляло довкола мисливця.

— Котра з вас мені скаже, де Золота гора? — запитав він у них.

— Про Золоту гору не знає з нас ніхто, а от наші сестри, які живуть у твого старшого брата, мають знати це напевне.

— Чув, парубче, що вони сказали? — мовив мисливець.— Іншої ради немає — доведеться тобі ще двісті миль пройти до мого старшого брата і запитати в нього про Золоту гору. Але спершу трохи відпочинь і підкріпись з дороги.

За хвилину мисливець приніс гостеві хліба, м'яса й пива. Лібор добре підкріпився, щиро подякував старому й пішов далі.

Коли людина йде кудись з радістю, то дорога сама стелиться їй під ноги. Так було і з нашим подорожнім; не встиг він і зогледітись, як двісті миль були вже позаду і перед ним забовваніла хатка, де жив третій брат.

"До кого ж я вдамся, якщо і цей нічого мені не скаже?" — подумав Лібор, заходячи до хатки.

Третій брат теж прийняв його так само щиро і, вислухавши, чого він прийшов, негайно прикликав сопілкою триста ворон.

— Мене цікавить, де Золота гора. Котра з вас про це знає? — запитав він.

Уперед вийшла тільки одна ворона, та й та крива.

— Я знаю про Золоту гору,— відповіла вона.— Ця гора стоїть за триста миль звідси посеред мальовничої долини, і видно її ще здалеку. На ній височить золотий замок, а в тому замку живе чаклунка з трьома дочками. Злюща-презлюща! Якось мені захотілося зблизька подивитись на той замок, але ця відьма забачила мене, схопила камінь та як пошпурить на цілих десять сажнів — і перебила мені ногу. Відтоді я й кульгаю.

— Так тобі й треба; не лізь, куди не слід. Цікавість твоя ніколи не доводила тебе до добра,— мовив старий.— Але сьогодні я сам тебе туди пошлю. Віднеси на крилах мого

гостя, якого оце бачиш перед собою, до самого підніжжя Золотої гори.

Це чомусь не сподобалося чорноперій мандрівниці, але вона не наважилась навіть писнути, бо за непослух господар карав дуже суворо.

Підкріпившись як слід у гостинного мисливця, Лібор потис йому руку, подякував за хліб-сіль і попрощався. Він ішов попереду, а ворона шкутильгала слідом за ним. Кроків за двадцять від хатки вона крикнула, щоб він зупинився: вона хоче щось йому сказати.

— Зірви з дуба три жолуді,— мовила вона,— і добре їх заховай. Коли ми полетимо і я крикну тобі: "Кинь жолудь!" — негайно зроби це.

Лібор послухався цієї поради, зірвав із дуба три жолуді й добре заховав їх. Потім ворона звеліла йому сісти до неї на спину, й коли він це зробив, піднялася над темним лісом. Наче хмарки, замигтіли перед його очима ліси і поля, села й міста. Мить — і все скінчилося: під ними прослалася неозора синьо-зеленава морська гладінь. Вони були вже далеко від берега, коли ворона раптом закричала:

— Кинь жолудь!

Лібор дістав із кишені жолудь і кинув у море. Тієї ж миті з води виріс величезний розложистий дуб, і ворона з Лібором сіла на його вершечок.

— Я тут дам трохи відпочити своїм стомленим крилам, бо до берега летіти ще далеко,— сказала ворона, сідаючи поруч Лібора.

Перепочивши, вони полетіли далі. Тільки-но здійнялися вгору, як дуб відразу щез. Поки вони перелетіли через море, Ліборові довелося ще двічі кидати жолуді в воду, і щоразу з них виростали могутні дуби, на яких можна було відпочити.

На березі моря височіла скеля, й ворона сіла на неї.

— Звідси до Золотої гори ще сто миль,— сказала вона Ліборові.— Найважче вже позаду, і тепер думай сам, як туди дістатись. А я вернуся додому, бо мені не хочеться втратити і другу ногу.— Сказавши це, вона здійнялася в повітря і незабаром зникла з очей.

Лібор довго дивився услід старій вороні, як раптом чує: під скелею кричить хтось нелюдським криком. Кинувся він мерщій униз, аби побачити, що там таке, і дивом здивувався, коли побачив, що біля підніжжя двоє розлючених велетнів б'ються. Помітивши Лібора, вони перестали битися й крикнули йому:

— Як ти смів поткнутися до нашого королівства?

— Я прилетів із-за моря й сів на цій скелі трохи відпочити. Аж раптом чую крик. Я не знав, що мені не можна сюди потикатися, через те й спустився додолу.

— Ну, якщо це правда, то ми тобі даруємо. А тепер іди собі, не заважай, нам іще треба розв'язати суперечку.

— Дозвольте запитати, через що ви сперечаєтесь? Я вже дещо бачив на світі, то, може, міг би дати вам добру пораду.

— Іди собі своєю дорогою. Все те, що ти можеш нам сказати, нам уже давно відоме,— відрубав один із велетнів.

— Залишся,— наказав другий,— я розповім тобі, в чому річ, й охоче вислухаю твої поради. Дивись: он лежить сідло, яке ми, двоє братів, успадкували від нашого батька.

Сідло це не просте, а чарівне. Досить комусь сісти на нього і сказати: "Я хочу бути там і там", як воно миттю доправить його куди треба. Тож нема нічого дивного, що ми обидва хочемо ним заволодіти. По-доброму порозумітися нам не вдалося, отож ми вирішили, що сідлом заволодіє той, хто переможе в двобої.

— Я вас миттю помирю, дайте тільки глянути на це сідло,— мовив Лібор і підійшов ближче до чарівного сідла.

Велетні дивляться, що він робитиме, а Лібор раптом стрибнув у сідло, крикнув: "Хочу бути на Золотій горі!" — й тієї ж миті зник у них із очей.

Не встиг Лібор й оком змигнути, як сідло донесло його до Золотої гори й опустило під ворітьми золотого замку. Лібор постукав у ворота. Ворота відразу ж розчинилися, назустріч вийшла старезна потворна баба й запитала, що Ліборові тут треба.

— Я шукаю свою кохану, яку звать Незабудкою. Якщо вона тут і якщо ви володарка цього замку, то відведіть мене до неї.

— Не будь такий швидкий, парубче! Я — володарка цього замку, а Незабудка — моя дочка. Але не думай, що я так легко тобі її віддам.

— А що я повинен зробити, щоб заслужити її у вас?

— Для цього ти повинен виконати три моїх бажання. Якщо ти їх виконаєш, Незабудка буде твоя, якщо ж ні, накладеш головою.

— Я виконаю все, що ви мені звелите,— погодився Лібор.

— Тоді ходи за мною,— мовила потворна чаклунка і повела Лібора через мармуровий двір до розкішних покоїв. В одному з них вона звеліла йому зачекати і вийшла. За хвилину відчинилися двері, й на порозі стала Незабудка. Лібор миттю опинився біля неї, пригорнув до грудей.

— Ох, коли б ти знала, як я тужив за тобою, серденько! Чому ти не залишилася зі мною? Чому так тяжко покарала мене? Хто скаже, як мені визволити тебе від твоєї матері?

— Якби я залишилася з тобою, тобі довелося б ще більше лиха витерпіти. Не журись і довірся в усьому мені, як я тобі довірилась, і все скінчиться гаразд,— утішила Незабудка свого вірного коханого й пішла.

Настала ніч. Лібор ситно повечеряв і, лігши на м'якій перині, міцно заснув. Уранці, тільки-но він устиг очі розплющити, як до нього вже йде стара чаклунка, подає сніданок і каже:

— Якщо хочеш, щоб Незабудка була твоя, ходи мерщій за мною, я дам тобі перше завдання.

Лібор не став чекати, поки вона повторить цей наказ удруге, швидко підхопився і вийшов за старою у двір. Вона дала йому дерев'яну пилку, дерев'яну сокиру й дерев'яний молот і повела до густого соснового лісу, який ріс недалеко від замку.

— На цьому місці до вечора має стояти сто сажнів дров,— загадала стара.— Як не виконаєш цього завдання, тебе чекає смерть.

Лібор стоїть і трохи не плаче. Що можна зробити дерев'яним інструментом! Узняв він сокиру, вдарив об стовбур — і в руці залишився тільки уламок топорища. Від пилки

теж залишилася сама ручка. А молот розлетівся на друзки. Лібор ліг на мох і почав слухати спів пташок, думаючи про свою Незабудку. Згадав про погрозу старої, але все ж таки довіряв словам коханої, яка пообіцяла, що не покине його.

Настав полудень, і Незабудка принесла йому обід.

— Ти ба, а я думала, що в тебе робота аж горить у руках, а ти собі, бачу, відлежуєшся.

— Як же вона може горіти, коли всі інструменти поламалися? Мабуть, таки немає мені рятунку, доведеться прийняти смерть.

— Не бійся. Невже ти забув, що я тобі казала? Сідай і обідай, а я попрацюю замість тебе.

Незабудка відійшла убік, тричі обернула перстень, який сяяв у неї на довгому тонкому пальці, і сказала:

— Хочу, щоб на цьому місці стояло сто сажнів дров!

Тієї ж хвилини в лісі засвистіла пила, зацюкала сокира, почали падати дерева, і поки Лібор пообідав, на галявинці стояло вже сто сажнів нарубаних і нарізаних дров.

Здивувався Лібор, побачивши, яку велику силу має його кохана, й відтоді не боявся вже нічого. Вони ще трохи погомоніли собі, й Незабудка, попередивши Лібора, щоб він, крий боже, не прохопився про це матері, пішла додому.

Прийшла увечері відьма й аж засичала від люті, побачивши, що ту роботу, яку вона загадала Ліборові, виконано. Повела вона парубка додому й сама подала йому вечерю.

А наступного ранку приносить двоє кованих відер і знову велить іти за нею. Прийшли вони до великого озера, і відьма каже:

— Всю воду з цього озера ти маєш перелити на он ту гору, інакше тебе жде смерть.

Лібор сів на траві і став чекати полудня. Це завдання все одно було йому не під силу, отож він волів діждатися Незабудки. Ополудні Незабудка знов принесла обід.

— Як бачу, не багато ти води на гору перелив,— мовила вона.

— Я чекаю твоєї допомоги, бо сам нічого не вдію.

Повернула Незабудка на пальці перстень і сказала:

— Хочу, щоб вода із цього озера он на ту гору перелилася і залишилась там до заходу сонця.

Тієї ж миті вся вода з озера зникла; зникла і гора, затоплена водою. Палким поцілунком подякував Лібор своїй коханій, і вона заквапилася додому.

Побачила відьма надвечір, що гора зникла під водою, заскреготіла від люті зубами, що намір її знову не вдався. Лібор повернувся з нею додому, спокійно повечеряв і ліг спати. А вранці йому довелося йти з відьмою на зелену луку. Стала відьма посеред луки, взяла сопілку й заграла; тієї ж миті до неї прибігли триста зайців і застрибали довкола, наче прудкі, веселі коники.

— Пастимеш цих вуханів тут до вечора, а якщо пропаде бодай один із них, тебе жде смерть.

Але тільки-но вона вимовила ці слова, як од зайців не лишилося й сліду.

— Я не дурний, щоб бігати за цими вуханями. Прийде Незабудка і вмить скличе

їх,— мовив сам до себе Лібор.

Так воно й сталося. Незабудка прийшла, повернула на пальці перстень, сказала зайцям зібратися на луці й чекати аж до вечора. За хвилину всі триста зайців збіглися на луку, й жоден із них не відлучався ні на мить.

Відьма трохи не луснула від злості, побачивши увечері всіх зайців на луці, а біля них Лібора.

— Ну що, тепер Незабудка моя? — запитав він, коли вони повернулися до замку.

— Завтра можеш її забирати,— буркнула сердито відьма.

Коли замок огорнула ніч, під Ліборовим віконцем раптом озвалася: "Врк, врк, врк!" Лібор підхопився з ліжка, підбіг до вікна й побачив — на лутці сидить сиза голубка.

— Чого тобі тут треба, голубко?

— Це ж я, твоя Незабудка! — відповіла голубка, сіла парубкові на плече й легенько дзьобнула в смаглу щоку.— Я прийшла тобі сказати, що ти повинен завтра робити. Мати приведе тебе до великої зали, де буде триста дівчат, схожих між собою, як дві краплі води, й однаково вдягнених, і звелить тобі знайти мене поміж них. Якщо ти схочеш мене впізнати, то дивись уважно в очі; котра підморгне тобі правим оком, ту й бери. Це буду я.

— Спасибі тобі, мила голубко, я б тебе й так упізнав навіть серед тисячі дів.

— Не треба бути таким самовпевненим! Завтра ти сам у цьому пересвідчишся.

Голубка полетіла, а Лібор із нетерпінням став чекати ранкової зорі. Тільки-но він поснідав, як по нього прийшла відьма й повела до великої зали. Довкола була така розкіш і така краса, що Ліборові аж очі розбігалися. На золотій стелі сяяв місяць і тисячі зірок із самоцвітів, на стінах висіли величезні дзеркала, а під ними стояли отоманки, оббиті червоним оксамитом з вишитими на ньому срібними квітами; підлога була викладена із золотих і срібних плиток. Але весь блиск зірок, які мерехтіли на золотій стелі, був ніщо в порівнянні з блиском очей, які іскрилися до Лібора з гарненьких личок трьохсот красунь. Їхні сріблоткані сукні шелестіли, неначе крила білих лебедів і, пропливаючи повз Лібора, кожна з дів заглядала йому в вічі. Лібор подякував у душі Незабудці за добру пораду, бо так і не зміг би відрізнити її від інших, якби остання не підморгнула йому по-змовницьки правим оком.

— Оце моя,— сказав він, рішуче схопивши Незабудку за плече.

— Твоя — то бери, але із замку ти зможеш піти тільки завтра вранці,— сказала відьма.

Лібор на все був згоден, бо нарешті одержав те, чого так жадав. Повів він Незабудку до свого покою й запитав, чи це всі її сестри.

— Ні, в мене тільки дві сестри,— відповіла вона.— Решту дівчат зачарувала мати. Якби ти вибрав котрусь із них, вони розірвали б тебе тієї ж хвилини.

— Скільки разів ти вже врятувала мене від смерті, кохана моя! — вигукнув Лібор і поцілував її в білесеньке личко.— Твоя мати — справжня зміюка!

— Правду кажеш, і я все ще потерпаю, щоб із тобою не сталося якого лиха.

Півдня просиділа вона біля свого Лібора й тільки надвечір пішла до своєї кімнати,

сказавши на прощання:

— Якщо почую, що тобі загрожує якась небезпека, відразу ж прибіжу сюди, і ми обоє втечемо звідси.

Любов і страх не давали Ліборові заснути. Опівночі хтось легенько постукав у віконце. Він одразу ж підхопився і відчинив його. До кімнати залетіла біла лебедиця і, обернувшись у Незабудку, мовила:

— Мерщій обніми мене, Ліборе, притули свою голову до моєї, ми накриємось серпанком і полетимо звідси, бо мати хоче тебе завтра убити.

Лібор не став чекати, поки Незабудка повторить це вдруге, обняв її, нахилив до неї голову, вона накинула серпанок — і ось уже летять два лебеді під Золоту гору, де їх чекають дві пари чобіт і скринька. Там вони знову перекинулися в людей, і Незабудка мовила своєму коханому:

— Одну пару чобіт узуєш ти, другу я. Це чоботи не прості, а дванадцятимильні, я їх у матері взяла. А в цій скриньці коштовності, пильнуй їх, як ока в лобі.

Взули вони чоботи, взялися за руки й рушили вперед; ступнуть крок — позаду лишається дванадцять миль, а дорога скорочується, немовби її хтось рубав на шматки.

Відьма все ж почула якийсь шелест, устала й зазирнула до покою Незабудки, але там нікого не було. Метнулася до Лібора — там теж порожньо. Затряслася вона вся від злості, кинулась до дванадцятимильних чобіт, але вони теж зникли. Розлютившись ще дужче, схопила вона двадцятичотирьохмильні чоботи й пустилася навздогін за втікачами.

— Озирнися, Ліборе, чи ніхто нас не здоганяє? — мовила Незабудка, коли почало сходити сонце.

— Вдалині, бачу, щось чорніє.

— Це моя мати! Кинь скриньку на землю, наступи на неї, а сам притулись до мене,— попросила Незабудка, повернула на пальці перстень і промовила: — Хай мій милий стане кущем, а я трояндою на ньому.

За хвилину повз них промчала відьма, люта, мов левиця, але куща, на якому цвіла єдина троянда, не помітила.

Тільки-но вона зникла з очей, закохані знов обернулись на людей і пішли далі. А відьма, не знайшовши їх, вернулася назад і раптом натрапила на їхній слід.

— Озирнися, Ліборе, хто це йде за нами? — запитала Незабудка в темному лісі.

— Я не бачу нічого, тільки чую далекий тупіт.

— Це моя мати. Наступи на скриньку! — Вона знову повернула на пальці перстень і сказала: — Хай мій милий стане храмом, а я в ньому казальницею!

Повз них знову промчала розлючена відьма, але ні храму, ні казальниці не помітила. Зраділи закохані й заквапились далі. Зла відьма відчула, що втратила слід, і повернула назад.

— Глянь, Ліборе, хто це йде за нами? — питає Незабудка на лузі.

— Та щось і справді чорніє.

— Це моя мати. Наступи на скриньку.— Незабудка знову тричі повернула на пальці

перстень і сказала: — Хай мій милий стане ставком, а я лебедем.

Тільки-но вона це сказала — і обоє вмить обернулися на ставок і лебедя. Та зла відьма здалеку все бачила. Підбігла вона до ставка, перекинулася у вола й почала жадібно пити воду. Бідна лебідка лапками вже майже дна торкалася, от-от, здавалося, проковтне її відьма. Та розбухле волове черево не витримало, луснуло, і вся вода знов витекла у ставок.

Лебідка радісно змахнула крильцями й обернулася на Незабудку, а ставок — на Лібора.

Ліборову матір тим часом горе зовсім виснажило, ні вдень ні вночі не могла вона забути про свого сина, боялася, сердешна, що вже не побачить його перед смертю. Одного разу, як і тоді, коли Лібор привів додому наречену, за вікном майнула прекрасна діва, двері відчинилися, і до кімнати увійшли Лібор з Незабудкою. Старенька мало не зомліла від радості і, якби Лібор не підхопив її під руки, була б упала на підлогу.

— Ходімо, матусю, з нами, хату віддайте, кому хочете, ми приготували вам інше житло,— сказав Лібор, коли вона трохи прийшла до тями.

Почувши, що син її володіє цілим князівством, старенька подарувала свою хатку бідній жінці, сіла в карету, запряжену четвериком, і син з невісткою повезли її до замку.

Лібор і Незабудка жили в мирі й злагоді, і ніщо не змогло розлучити їх до самої смерті. А старенька мати, тішачись синовим щастям, потроху оговталась, а згодом ще й онуків виняньчила.